

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 36. Impedimentum disparitatis cultûs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

CAPUT XXXV.

Impedimentum criminis.

269 **I**mpedimentum criminis potest contingere quadrupliciter. Primo, solo homicidio. Secundo, solo adulterio. Tertio, homicidio simul concurrente cum adulterio. Quarto, adulterio simul concurrente cum matrimonio de presenti cum adultero vel adultera.

267 **P**rimo itaque solum homicidium, seu occisio unius conjugum, ex machinatione, seu conspiratione alterius conjugis cum tertia persona, matrimonium ejus ambiente, tamen nullum adulterium inter ejusmodi personas intervenit, matrimonium inter eas dirimit. Ita ex Concilio Triburicensi Cælestinus III. cap. laudabilem de convers. infidel. ubi sic: *interrogasti de Saracenis, qui, dum in captivitate essent, quarundam Christianarum viros, earum insidii & machinationibus occiderunt, usum, quia postea per ipsas ad fidem Christianam conversi sunt, eas de jure possint accipere in uxores? Hic Triburicensis Concilii regulam contenti sumus, asserentis, quod si in mortem ipsorum multoties fuerint machinate, licet earum studio ad fidem accesserint; tamen nec eis adhaerere debent; nec sunt, si adhaerent, etiam tolerandi. Cum tale damnum tali lucro Ecclesia compensare non velit.* Ibi profecto nulla fit adulterii mentio, nec intentionis cum illis contrahendi. Sufficit proinde occisio mariti, ex conspiratione uxoris matrimonium cum occisore ambientis machinata; nec requiritur occisio ab uxore physice perpetrata, sed sufficit moraliter procurata consilio, mandato, &c. Non sufficit tamen occisio attentata, sed requiritur perfecta. Et si uxor occisionem quidem mandaverit, sed mandatum ante executionem revocaverit, mandati-que revocationem significaverit, tunc non est causa efficax mortis, nec proinde obnoxia est impedimento. Uti nec in casu quo mariti occisionem non procuravit, sed post factum solum ratificavit. Quia ad impedimentum canones requirunt procuracionem, seu machinationem, non solum ratificationem. Ita Glossa ad citatum cap. laudabilem, & ad can. si quis vivente 31. q. 1. Nec dubium, valere matrimonium cum mariti occisore contractum, si uxor occisionem non procuraverit, sed aliunde acciderit. Quia, ut Cælestinus addit ibidem, *cum tales non procuraverint virorum interitum defunctorum, matrimonium inter hujusmodi personas (dictorum scilicet virorum uxores, & occisores qui eos prælio occiderunt) potest contrahi.*

271 **D**enique impedimentum dirimens non contrahit, qui suam, vel alterius conjugem occidit, ut possit matrimonium contrahere cum ipsius superlito, quæ homicidii particeps non fuit, nec adulterium cum ipso commisit. Quia Canones, hoc impedimentum statuunt, ad illud contrahendum requirunt, quod conjux superstes, vel occisionem compartis defunctæ procuraverit, vel cum occisore adulteraverit.

272 **S**ecundo, adulterium solum, id est absque homicidio, matrimonium inter adulteros dirimit, quando factum est cum promissione, quæ adulter adulteræ promittit matrimonium post mortem alterius conjugis. Tunc enim ne quidem post mortem alterius conjugis matrimonium inter ipsos subsistere potest, cap. propositum, cap. super hoc, & cap. significasti de eo qui duxit in uxorem, quam polluit per adulterium.

273 **Q**uod si quis, uxore vivente, fide datâ, promittit aliam se ducturum, vel cum ipsa de facto contraxit, si nec ante, nec post (legitimo ejus superlito) cognovit eandem: quamvis utrique ipsorum...

graviter deliquerint... non est tamen matrimonium, quod cum ea contraxit post uxoris obitum, dirimendum, inquit Gregorius IX. cap. si quis, eodem tit.

Similiter si quis uxorem alterius adulterio polluit, absque promissione matrimonii, cum ipsa post mortem conjugis contrahendi, matrimonium cum ipsa, post ipsius mortem contractum, validum est, cap. significasti supra. Tamen enim contrarium primâ fronte innuere videatur canon nullus 31. q. 1. & canon illud verò ibidem, prohibentes, ne ullus ducat in conjugium, quam prius polluit per adulterium: hanc tamen prohibitionem Glossa ibidem rectè monet restringendam ad tres casus: nempe si vivente marito dederit ei fidem, quod si maritus promoveretur, eam duceret. Vel si alter in mortem mariti cum effectu machinatus est. Vel si publicè eam duxit. Aliâ mortuo viro, cum quo verum connubium fuit, fieri verum connubium potest, cum quo prius adulterium fuit, inquit Augustinus l. i. de nupt. & concupisc. c. 10.

Nec criminis impedimentum contrahit, qui, fide adulteræ datâ, de ipsa in matrimonio ducenda, ipsam cognovit, nesciens uxorem esse alienam, sed putans esse solutam. Uti nec ille qui, uxorem habens, sibi aliam, hujusmodi rei inficiam, matrimonio copulavit. Sic enim habetur citato cap. propositum, & cap. veniens eod. tit.

Nec denique (secundum plerosque Doctores) criminis impedimentum contrahitur ab eo, qui, fide datâ de matrimonio cum ipsa post mariti mortem contrahendo, uxore ipsius abutitur absque effusione seminis intra vas, vel cum ea taliter polluta in marito vivente de facto contrahit. Quia canones hoc impedimentum statuunt, ab ipsi loqui censentur de adulterio perfecto. Quale non est absque seminis intra vas effusione. Ad verum enim & perfectum adulterium tria requiruntur, 1.º ut matrimonium sit legitimum. 2.º ut adulter & adultera noverint conjugem esse superlitem. 3.º ut semen intra vas naturale fundatur. Quia alias non fiunt una caro.

Tertio, homicidium cum adulterio concurrente, matrimonium cum adultero vel adultera contrahendum dirimit, tamen contrahentium alter non fuerit homicidii conficius, nec particeps, dummodo homicidium ab altero commissum fuerit eo fine ut cum altero conjuge superlitem matrimonium contraheret. Ita enim Doctores colligunt ex cap. super hoc de eo qui duxit, &c.

Quarto, adulterium concurrentes cum matrimonio de presenti cum adulteri complice, vivente adhuc ipsius conjugis, dirimit matrimonium istius adulteri cum adultera, etiam post mortem ipsius conjugis. Ideoque Titius, qui uxore sua vivente Cajam adulterio polluit, cum eaque matrimonium (licet invalidum) de presenti contraxit, non potest legitimam cum Caja matrimonium inire, etiam post mortem legitimæ uxoris suæ, cap. ex litterarum, cap. cum haberes, & cap. si quis eod. tit. Ad istud tamen impedimentum necesse est quod uterque, adulter scilicet & adultera, conficius fuerit prioris matrimonii, cap. propositum, & cap. veniens eod. Necesse quoque est, quod prius matrimonium validum fuerit. Si enim invalidum fuerit, impedimentum non incurritur, cap. significasti eod. Videri potest S. Raymundus l. 4. Summæ fol. 546.

CAPUT XXXVI.

Impedimentum disparitatis cultus.

Per cultus disparitatem hæc intelligitur diversitas religionis, non qualis est inter Catholicum & hæreticum, sed qualis est inter baptizatum & non baptizatum. Et certum est baptizatorum cum non

non baptizatis matrimonia in Ecclesia Dei irrita esse, olimque fuisse, non ex aliquo Canone Ecclesiastico pro tota Ecclesia condito (ut notant Etlus in 4. dist. 39. §. 3. & Christianus Lupus in notis ad can. 14. Concilii Calcedon.) sed ex universalis Ecclesie consuetudine, vim legis habente, quae post tempora S. Monice, & S. Augustini, videtur sensim introducta fuisse, licet exordium ipsius ignoretur. Unde Concilium Toletanum IV. can. 63. præcipit, ut eiusmodi conjugium separetur. Et Ivo Carnotensis ep. 122. expresse supponit irritum matrimonium Catholici cum Judæa. In eoque Theologi omnes cum S. Thoma, omnes item Canonistæ conveniunt, tanquam in re certa, per Majorum traditionem accepta.

280 *Certa pariter sunt assertiones sequentes. Prima: fidelium cum infidelibus matrimonia jure naturali, & divino positivo illicita sunt, ubi periculum subversionis, seu æternæ salutis imminet fidei, vel proli nascituræ. Propterea namque Deus Exodi 34. & Deuteron. 8. Israëlitis prohibuit connubia cum gentibus, quarum terram possessuri erant. Et Apostolus 2. Cor. 6. nolite (inquit) jugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio justitiæ cum infidelibus, &c.?*

281 *Secunda: matrimonia fidelium cum infidelibus, secluso periculo subversionis, educationisque filiorum in falsa religione, ab Ecclesia tolerata fuerunt, saltem ubi spes fuit conversionis conjugis infidelis per fidem. Id enim constat exemplis SS. Cæciliæ, Monicæ, &c. Nihilque in Evangelio, vel Litteris Apostolicis sine ambiguitate in contrarium declaratum esse censet Augustinus lib. de fid. & oper. c. 19. & l. 1. de adult. conjug. c. 25.*

282 *Tertia: dum infidelium conjugum alter ad fidem Christianam conversus baptizatur, non ideo matrimonium dirimitur. Sic enim canonicis regulis declaratur cap. si quis, & cap. gaudemus de divortis.*

283 *Quarta: conjux ad fidem Christianam conversus, in eaque baptizatus, licet non teneatur, potest tamen, Ecclesiastici Judicis sententiâ, quoad thorum, non quoad vinculum dimittere conjugem infidelem, in infidelitate pertinacem, cum ipso pacificè cohabitare nolentem. Id tamen non expedit. Est doctrina Sanctorum, Augustini l. 1. de adult. conjug. c. 13. 17. 18. 20. 21. & 25. ubi verba Apostoli 1. Cor. 7. scribentis: si quis frater uxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam, consilium esse dicit, non præceptum. Quod confirmat l. 1. de ferm. Dom. in Monte c. 16. Si non est præceptum non dimittere; igitur potest dimittere. Non expedit tamen, cum (Apostolo teste) consilium sit non dimittere. Unde idem Augustinus c. 18. citato: tunc non expedit quod licitum est, quando permittitur quidem, sed nisi ipsius potestatis alius offert impedimentum salutis. Sicut est... discessio fidelis conjugis ab infidelis, quam non prohibet Dominus præcepto legis; sed prohibet Apostolus consilio charitatis: quia infidelis offert impedimentum salutis. Non solum quia perniciosissime scandalizantur offensi, verum etiam quia in alia conjugia cum eeciderint, vivuntibus eis, à quibus dimittuntur, adulterant nexibus colligati difficillimè resolvuntur.*

284 *Quod autem in dicto casu conjux fidelis, vivente comparte infideli, non possit ipsum dimittere quoad vinculum, nec possit ad alias nuptias convolare, idem S. Doctor tradit citato cap. 25. dum ibi de infidelitate loquitur sicut de adulterio: propter quodlibet tamen fornicationis genus, sive carnis, sive spiritus, ubi & infidelitas intelligitur, & dimisso viro non licet alteri nubere, & dimissa uxore non licet alteram ducere. Quoniam Dominus, nullâ exceptione factâ, dicit: si uxor*

dimiserit virum suum, & alii nupserit, mæchatur. Et omnis qui dimittit uxorem suam, & ducit alteram, mæchatur. Marci 10. & Luc. 16. Ipsi sum confirmat Alexander III. cap. *quesivis* de divortis: *si conjugem suam ad infidelitatis maleficium traxerit, à viro poterit separari, ita quod ei nubere alteri non licebit. Quia licet separentur, semper tamen conjuges erunt. In viris quoque præsentis sententiæ forma servetur.*

Confirmat totam hanc assertionem S. Thomas 285 in 4. dist. 39. q. 1. a. 5. *si infidelis vult cohabitare, sine contumelia Creatoris, vel sine hoc quod ad infidelitatem inducat, potest fidelis liberè discedere, sed discedens non potest alteri nubere. Ut enim dixerat a. 3. per hoc quod alter eorum convertitur ad fidem, non ex hoc ipso vinculum matrimonii solvitur, uti declaratur can. si quis 28. q. 2. & cap. gaudemus de divortis.*

Quinta: si conjux infidelis cum fidei nullo modo cohabitare velit, vel non velit sine contumelia Creatoris, vel non nisi ut fidem petrahat ad mortale peccatum; fidelis infidelem non solum deserere potest quoad thorum, sed & quoad vinculum, aliud matrimonium contrahendo. Sic enim SS. Patres, sacrique Canones intelligunt dictum Apostoli 1. Cor. 7. *quod si infidelis discedat, discedat: non enim servituti subiectus est frater, aut soror in hujusmodi, id est (inquit Augustinus lib. de fid. & oper. c. 16.) ut propter fidem Christi etiam ipsa uxor, legitimâ societate conjuncta, sine ulla culpa relinquatur, si cum viro Christiano, propter hoc quia Christianus est, permanere noluerit. Non attendant (illi quibuscum disputat) eo modo illam rectissime dimitti, si viro suo dicat: Non ero uxor tua, nisi mihi vel de latrocinio divitias congeras, aut nisi solita lenocinia, quibus domum nostram transigebas, etiam Christianus exerceas; aut si quid aliud vel facinorosum, vel flagitiosum in viro noverat, quo delectata vel libidinem explebat, vel facilem victum habebat, vel etiam incedebat ornatio. Tunc enim illo, cui hoc uxor dicit, si veraciter egit patientiam ab operibus mortuis, quando accessit ad baptismum, habetque in fundamento fidem quæ per dilectionem operatur, procul dubio plus tenebitur amore divine gratiæ, quam carnis uxoriæ, & membrum, quod eum scandalizat, fortiter amputat. Similiter Author canonis si infidelis 28. q. 2. Et Innocentius III. cap. quanto de divortis: si alter infidelium conjugum ad fidem Catholicam convertatur, altero vel nullo modo, vel non sine blasphemia divini nominis, vel ut eum petrahat in peccatum, ei cohabitare volente, qui relinquatur, ad secunda, si voluerit, vota transibit. Et in hoc casu intelligimus quod ait Apostolus: si infidelis discedat, discedat: frater enim, vel soror, non est servituti subiectus in hujusmodi.*

Sexta: si infidelis ad fidem Christianam convertatur, antequam conjux prius conversus, aliud inierit matrimonium, illud recipere tenetur, uti declarat Innocentius III. cap. gaudemus eod. Quia scilicet vinculum matrimonii inter utrumque non solvitur, nisi dum conjux fidelis, ob causas proximè dictas, aliud matrimonium contrahit. Ut enim S. Thomas ait in 4. dist. 39. q. 1. a. 5. ad 2. *crimen uxoris, nolentis cohabitare sine injuria Creatoris, absolvit virum à servitute, quæ tenebatur uxori, ut non possit eâ vivente aliam ducere; sed nondum solvit matrimonium. Quia si blasphemia illa converteretur, antequam aliud matrimonium contraheret, redderetur ei vir suus. Sed solvitur per matrimonium sequens, ad quod pervenire non potest vir fidelis non solvens à servitute uxoris per copulam ejus. Ad 4. tamen addit, quod si post conversionem viri sit aliqua probabilis spes de conversione uxoris, non debet votum continentie vir omittere, nec ad aliud matrimonium transire: quia difficultas*

converteretur uxor, viro suo sciens se privatam. Si autem non sit spes de conversione, potest ad sacros Ordines, vel ad religionem, vel ad aliud matrimonium accedere, prius requisita uxore ut convertatur. Et tunc si postquam vir sacros Ordines, vel aliam uxorem accepit, uxor convertatur, non ei vir suus erit reddendus; sed debet sibi imputare in penam tarde sue conversionis, quod viro suo privatatur. Isti tamen uxori, post feriam suam conversionem, & transitum mariti ad alias nuptias, concedi potest ut alium virum accipiat, ut Angelicus Doctor ibidem ad 8. dicit: *postquam fidelis contraxit, solum est vinculum matrimoniale ab utraque parte: quia matrimonium non claudicat quoad vinculum. Unde... si uxor infidelis postmodum convertatur, potest ei concedi dispensative, ut alteri nubat, si vir ejus aliam uxorem duxit.*

288 Septima: proles minores conjugis ad fidem converti debent ipsi dari, & subtrahi alteri, in infidelitate pertinaci. Sic in favorem fidei Christianæ merito declaratur can. *Judei*, & can. *Judeorum* 28. q. 1. sic ut & cap. *ex litteris* de conversi. infidel. *cum in atate talis quis non debeat apud eas remanere personas, de quibus possit esse suspicio, quod saluti vel vite infidensur illius.*

289 Octava: Catholicorum cum hæreticis matrimonia valida sunt, nec propter transitum alterutrius à fide ad hæresim, vel etiam ad gentilitatis errorem, dissolvi possunt. Ratio prioris partis est quia nec naturalis, nec divina, nec Ecclesiastica lex statuit ejusmodi matrimonia esse irrita. Posteriorem partem definit Innocentius III. cap. *quanto* de divortis. Et Tridentinum sess. 24. can. 5. *si quis dixerit, propter hæresim... dissolvi posse matrimonii vinculum, anathema sit.* Rationem autem, cur potius irritum sit matrimonium propter disparitatem baptismi, quam propter disparitatem fidei, S. Thomas loco citato a. 1. esse dicit, *quia matrimonium Sacramentum est; & ideo, quantum pertinet ad necessitatem Sacramenti, requirit paritatem quantum ad Sacramentum fidei, scilicet baptismum, magis quam quantum ad interiorem fidem.*

290 Nec obstat canon 71. Trullanæ Synodi, Catholicorum cum hæreticis matrimonia pronuntians irrita. Quia Synodus ista legitima non fuit, & Canonem illum Ecclesia Catholica nunquam recepit.

291 Corrigendus proinde est Lessius in Auctario, verbo *hæreticorum cum Catholicis conversio* casu 26. dicens, quod hæreticorum matrimonium est nullum, eorumque conjunctio est fornicatio.

292 Corrigendi etiam sunt, qui apud Gobat tract. 9. de matrim. num. 242. & tract. 10. num. 705. putant, hæreticorum, vel cum hæreticis matrimonia non esse indissolubilia, magis quam matrimonia infidelium: eo quod radix indissolubilitatis sit ratio Sacramenti, quæ ratio deficit (inquirunt) in matrimonio hæreticorum, vel cum hæreticis: eo quod rationem Sacramenti nec credant, nec intendant. Tridentinum autem ad valorem Sacramenti requirit intentionem ministri conficiendi illud. Corrigendi (inquam) sunt, tum quia ex dictis cap. 6. coulat omne matrimonium Christianorum validum & consummatum, ex sententia omnium Catholicorum, esse indissolubile, juxta illud Luc. 16. *omnis qui dimittit uxorem suam, & aliam ducit, mæchatur.* Tum quia ex eo quod hæretici non credant suum matrimonium esse Sacramentum, non sequitur quod communiter non habeant intentionem conficiendi & suscipiendi Sacramentum. Siquidem error iste privatus ipsorum non obstat, ne generalem intentionem communiter habeant faciendi & suscipiendi quod Christus instituit. Quamvis enim non conficerent, nec susciperent Sacramentum, si

contraherent cum expressa intentione non conficiendi, nec suscipiendi Sacramentum, non obstant quod matrimoniale contractum Christus Sacramentum esse voluisset: paucissimi sunt, siqui habent voluntatem. Tum denique quia baptizatorum matrimonium eo ipso indissolubile est, quo ratum & consummatum, prout Innocentius III. definit cap. *quanto* de divort. ibi: *est matrimonium verum inter infideles existat (id est inter non baptizatos) non tamen est ratum. Inter fideles autem (id est baptizatos) verum & ratum existit; ideoque indissolubile, si consummatum fuerit: quia Sacramentum fidei, quod semel admissum, nunquam amittitur, sed ratum efficit conjugii Sacramentum, ut ipsam in conjugibus, illo durante, perduret. Ubi priorum verborum, est matrimonium verum inter infideles existat, non tamen est ratum, sensus est, quod est matrimonium non baptizatorum verum sit, non tamen est ratum, id est ita firmum, ut etiam postquam consummatum fuerit, nullo casu dissolvi possit. Posteriorum verò, inter fideles autem, &c. sensus est, quod inter baptizatos matrimonium verum & ratum existat, adeoque post consummationem nullo casu dissolubile sit (siquidem, ut Glossa observat, in textu illo Pontifex agit de eo fidelium matrimonio, quod ita verum & ratum est, ut carnali copulâ sit consummatum) quia Sacramentum fidei (id est baptismus) quod semel admissum, nunquam amittitur, sic ratum efficit conjugii Sacramentum, ut ipsam in conjugibus, illo durante, perduret: omni proinde casu indissolubile est. Unde laudatum caput sic communiter accipitur, ut ibi definitur matrimonium baptizatorum (etiam hæreticorum) consummatum nullo casu dissolvi posse. Quamvis enim Pontifex dicat: *inter fideles autem, &c.* per fideles intelligit baptizatos: nec decisionem suam fundat in eo quod fideles, id est verâ & Catholicâ fide præditi sint; sed in eo quod baptizati seu insigniti sint Sacramentum fidei. Aliàs, ut bene observat Basilus Pontius l. 1. de matrim. c. 15. matrimonium Catechumeni esset ratum, & si ante baptismum resisteret à fide, nolletque absque contumelia Creatoris cohabitare alteri converso & baptizato, baptizatus non posset ducere aliam. Cujus oppositum ex dictis constat. Deinde matrimonium baptizatorum non dici ratum ex fide suscepta, constat ex eo quod aliàs in hæreticis, amissa fide, desineret esse ratum, atque aded non obstante consummatione desineret esse indissolubile. Cujus oppositum ibi definit Innocentius III. definit & Tridentinum sess. 24. can. 5. Ibi ergo dicitur ratum ex reali susceptione baptismi, tamquam causa, suppositâ consummatione ex significatione conjunctionis Filii Dei cum carne humana & Ecclesia, tamquam signo, vel effectu.*

Ex hac proinde utraque ratione provenit indissolubilitas matrimonii consummati baptizatorum, non præcisè ex eo quod baptizatorum matrimonium sit Sacramentum proprie dictum. Neque enim illis verbis, *ratum efficit conjugii Sacramentum*, Pontifex vim facit in eo, quod baptizatorum matrimonium, in dicto casu, sit Sacramentum, hoc intelligendo de Sacramento proprie dicto (aliàs separata in nonnullis casibus ratione Sacramenti proprie dicti, à ratione contractus (sati separabilis est ex plurimorum Doctorum sententia) matrimonium, etiam Catholicorum, non esset ratum, nec omnino indissolubile, tamen consummatum, quod nullus dixerit) sed per Sacramentum intelligit matrimonii vinculum, quod ratione sacræ significationis, de qua autem, sit Sacramentum late acceptum.

Corrigendus demique Petrus Marchantius Tri-

294
bunal.

hunal. Sacram. to. 4. tr. 1. tit. 6. ubi pro civiliter legitimis habens matrimonia qua heretici inter se contrahunt, cum impedimento dirimente juris tantum Ecclesiastici; ex eo tamen præcisè quòd matrimonia ejusmodi non sint (inquit) Sacramenta, sed contractus merè naturales & civiles, non sunt omnino indissolubilia, sicut nec infidelium matrimonia; sed si alteruter ad veram fidem convertatur, periculo aliquo subversionis existente, potest Catholicus relinquere conjugem hereticam, & ad alias nuptias in foro conscientia transire, licet in foro externo, ob Republica bonum, hereditates, successiones prolium, &c. civiles leges contradicerent. Unde sicut infidelis (ut ait Apostolus 1. Cor. 2.) si discedat, discedat: non enim servituti subiectus est frater: ita si hereticus discedat, discedat: cum enim vinculo Sacramenti non sint colligati, ob periculum subversionis, contractus naturalis & civilis (Christo per Apostolum ita declarante) dissolvi etiam quoad vinculum potest. In eo (inquam) Marchantius corrigendus est. Quidquid enim sit, an matrimoniales contractus hereticorum cum impedimento dirimente juris Ecclesiastici, sint vel non sint veri & legitimi contractus naturales & civiles (de quo postea) supposito quòd tales sint, accedente consummatione, secundum omnes Doctores, & legitimum intellectum capituli quanto supra allatum, sunt ex mente Ecclesie omnino indissolubiles, ut vidimus.

295 Nona assertio: Catholicorum cum hereticis matrimonia, per se, & ut plurimum sunt graviter illicita. Ita S. Ambrosius l. 1. de Abraham c. 9. & Doctores omnes. Quia hereticus, Ecclesiam non audiens, habendus est sicut ethnicus & publicanus. Eiusque secundum Apostoli sententiam devitandus: hereticum hominem, post unam & secundam correctionem devita. Nec in domum admittendus est, nec salutandus, secundum illud Joannis epist. 2. si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non offert, nolite recipere eum in domum, nec ave ei disceratis. Qui enim dicit illi ave, communicat operibus ejus malignis. Denique hereticus omnis est excommunicatus. Cum ipsis proinde Catholici matrimonia contrahere non debent. Maxime cum ea contrahendo, cum ipsis communicent in iis que Sacramenta sunt (cujusmodi sunt baptizatorum matrimonia) ipsique occasionem præbent eorum sanctitatem violandi, ac sibi metipsis periculum essent subversionis; proliumque suis periculum malæ educationis; domesticis denique periculum diffusionum & rixarum, ob diversitatem religionis. Ad que præcavenda, Catholicorum cum hereticis conjugia prohibita sunt per varia Concilia, Eliberitanum can. 16. Laodicænum can. 10. Cartaginense III. can. 12. Calcedonense can. 14. Agathense can. 67. &c.

296 Nec consuetudo, seu potius corruptela Regionum, in quibus Catholici cum hereticis permixti vivunt, & passim cum illis matrimonia contrahunt, taliter contrahentes à gravi peccato excusat, nisi dispensationem à S. Pontifice iustis gravibusque de causis obtulerint, absque periculo subversionis, providentur denique catholice prolium educationi. Tamen enim, his suppositis, hujusmodi matrimonia prohibita non sint lege naturali, nec divina; sunt tamen prohibita legibus Ecclesiasticis, quarum dispensatio in re tantum momenti, ad disciplinam Concilii Generalis auctoritate constitutam spectante, pertinet ad S. Pontificem, ut constat ex præscriptorummet Principum, pro ea ad Summum Pontificem recurrentium. Particularium autem secus racionum consuetudo, quamlibet longæva, non tam consuetudo, quam corruptela dicenda est, juxta cap. cum tanto de consuetudine. Unde ex tali præxi

Tom. III.

ut plurimum oriri majora mala, quam bona, Tannerus, Layman, Marchantius, alique Doctores testantur: ut plurimum enim mariti heretici, si non pervertant uxores, saltem iis non permittunt se immiscere filiorum, saltem masculorum educationi, nec hereticæ uxores, maritis permittunt immiscere se educationi filiarum, in concernentibus religionem; imò pactum in contrarium explicitè vel implicitè adhibere solent. Impium autem, & nullo casu licitum est matrimonium Catholici cum heretica, vel Catholice cum heretico, cum tali pacto. Finis enim matrimonii jure divino est generatio prolium educandarum in Dei timore, in eaque religione, in qua salvari possunt. Id etiam est contra jus Ecclesiasticum can. Judæ 22. q. 1. & cap. ex litteris de convers. infidel. Unde Navarrus & alii passim aiunt, impia esse pacta matrimonialia, ut pars prolium nasciturarum patrem hereticum sequatur, pars matrem, vel contra.

CAPUT XXXVII.

Impedimentum violentiæ, seu coactionis.

PER violentiam, seu coactionem, non intelligitur violentia, seu coactio absoluta, & omnimoda (utpote quæ inferri nequit voluntati in actibus suis elictis) sed intelligitur violentia & coactio secundum quid, quæ fit incutiendo metum. Et metus quidem levis non dirimit matrimonium. Cum enim facile vincibilis sit, non tollit libertatem sufficientem ad matrimonium, uti S. Thomas, S. Bonaventura, & Doctores communiter observant.

Metus itaque matrimonium dirimens, est solus metus gravis, seu cadens in constantem virum, vel constantem feminam, injustè incussus ad extorquendum consensum in matrimonium. Cujus naturam & cetera huc spectantia, quia fusè explicavimus cap. 17. necesse non est hic repetere, sed solum denudè observare, quòd ut metus sit gravis & sufficiens ad matrimonium dirimendum, esse non debeat talis absolute & respectu omnium, nec proinde esse debeat metus mortis, vel incarcerationis, vel mutilationis, vel publicæ ignominie, aliorumque ejusmodi malorum, quæ gravia sunt absolute & respectu omnium. Talem quippe metum exigere ad matrimonium dirimendum, est contra regulam communiter receptam, quòd ad iudicandam metus gravitatem inspicere oporteat ætatem, qualitatem, aliasque circumstantias personæ, cui metus incutitur, nec tanti mali metum exigere in puella juvenescula, quam in viro forti. Quia, ut rectè Suarez de relig. to. 3. l. 6. c. 4. n. 11. aliam circumstantiam requirit recta ratio in viro, quam in femina, & aliam in maturo ætate, quam in puero. Aliam proinde in femina maturioris ætatis, quam in juvenescula; aliam in puella aliud refugium habente quam personam incutientem metum, & sub illius potentate non constitutam, aliam in ea quæ sub ipsius est potestate, nec aliud habet refugium, cujus proinde diu sustinere terribilem vulnere, verba aspera, malam tractationem, consuetæ gratiæ, & amicitie subtractionem, indignationem, minas ejjectionis & paternæ domo, mandata imperiosa ducendi talem, &c. respectu juvenesculæ hujusmodi puellæ merito ceperunt gravia mala, eorumque proinde metus gravis, ut videre est apud Barbotam in votis decisivis l. 1. voto 1. ubi agit de coactione cetè non majore, imò non acedè gravi, à Pedagogo illata Ludovico ad matrimonium incedendum cum Josepha, ut confecti persequendum erit. Illud tamen matrimonium ab illustrissimo D. Nuntio Hispaniarum, iudicibusque ab ipso

Vvvv.